

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

23 септември 2008 година *

По дело C-427/06

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Bundesarbeitsgericht (Германия) с акт от 27 юни 2006 г., постъпил в Съда на 18 октомври 2006 г., в рамките на производство по дело

Birgit Bartsch

срещу

Bosch und Siemens Hausgeräte (BSH) Altersfürsorge GmbH,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н P. Jann, г-н C. W. A. Timmermans, г-н A. Rosas, г-н K. Lenaerts и г-н L. Bay Larsen, председатели на състави, г-н J. N. Cunha Rodrigues (докладчик), г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н K. Schieman, г-н J. Makarczyk, г-жа P. Lindh, г-н J.-C. Bonichot и г-н T. von Danwitz, съдии,

* Език на производството: немски.

генерален адвокат: г-жа E. Sharpston,
секретар: г-жа C. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 10 октомври 2007 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Bosch und Siemens Hausgeräte (BSH) Altersfürsorge GmbH, от адв. J. Masling, Rechtsanwalt,
- за германското правителство, от г-н M. Lumma и г-жа C. Schulze-Bahr, в качеството на представители,
- за нидерландското правителство, от г-жа C. Wissels, в качеството на представител,
- за правителството на Обединеното кралство, от г-жа E. O'Neill, в качеството на представител, подпомагана от г-н A. Dashwood, barrister,
- за Комисията на Европейските общности, от г-н V. Kreuschitz и г-н J. Enegren, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 22 май 2008 г.,

постанови настоящото

Решение

- ¹ Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 13 ЕО, на Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7) и на основните принципи на общностното право.
- ² Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Bartsch и Bosch und Siemens Hausgeräte (BSH) Altersfürsorge GmbH (наричано по-нататък „BSH Altersfürsorge“), което е осигурителен фонд на предприятие, във връзка с неговия отказ да изплаща на г-жа Bartsch наследствена пенсия.

Правна уредба

Общностна правна уредба

- ³ По смисъла на член 1 от Директива 2000/78:

„Целта на настоящата директива е да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или

сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите-членки на принципа за равно третиране.“

4 Член 6 от същата директива гласи:

„1. Независимо от член 2, параграф 2, държавите-членки могат да регламентират, че разлики в третирането на основание възраст не представлява дискриминация, ако в контекста на национално право те са обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение, и ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.

Такива разлики в третирането могат да включват освен другото:

- а) създаването на специални условия за достъп до заетост и професионално обучение, заетост и упражняване на занятие, включително условия за уволнение и възнаграждение, на млади хора, по-възрастни работници, лица, които издържат други лица, за да се насърчава тяхната професионална интеграция или да се осигури тяхната защита;
- б) определянето на минимални условия за възраст, професионален опит или старшинство в службата за достъп до заетост или до определени ползи, свързани със заетостта;
- в) определянето на максимална възраст за наемане, основана на изискване за обучение за дадената длъжност или необходимост от разумен период на заетост преди пенсиониране.

2. Независимо от член 2 параграф 2, държавите-членки могат да регламентират [да се чете: „да регламентират, че“] фиксирането на възраст за достъп до социалноосигурителни схеми, право на пенсия или обезщетение за инвалидност, включително определянето в съответствие с тези схеми на различна възраст за работници или служители или групи или категории [да се чете: „групи или категории работници или служители“] и използването в контекст на такива схеми на критерий за възраст при статистическите изчисления не представляват дискриминация на основание възраст, като се гарантира, че това не води до дискриминация на основание пол.“

- 5 В съответствие с член 18, първа алинея от посочената директива транспонирането ѝ в правната система на държавите-членки е трябвало да стане не по-късно от 2 декември 2003 г. Според втората алинея от същия член обаче:

„За да се вземат предвид специфичните условия, държавите-членки могат, ако е необходимо, да ползват допълнителен период от 3 години, считано от 2 декември 2003 г., т.е. общо 6 години, за да приложат разпоредбите на настоящата директива относно дискриминация на основание възраст и увреждане. В този случай те незабавно уведомяват Комисията за това. [...]“

- 6 Федерална република Германия се е възползвала от тази възможност по такъв начин, че транспонирането на разпоредбите на Директива 2000/78 относно дискриминацията на основание възраст и увреждане е трябвало да стане не по-късно от 2 декември 2006 г.

Насоките на BSH Altersfürsorge

- 7 Член 6, параграф 4 от Насоките на BSH Altersfürsorge от 1 януари 1984 г., във версията им, приложима, считано от 1 април 1992 г. (наричани по-нататък „Насоките“), предвижда:

„Условия за изплащане на пенсията

[...]

4. Пенсията [посочена в член 5, параграф 1, буква б)] се изплаща на вдовицата или вдовец на работник или служител, починал в хода на своето трудово правоотношение [...], за когото периодът на задържане на осигурителните плащания (посочен в член 2) е завършил, когато и докато германското законоустановено осигуряване за старост му предоставя право на наследствена пенсия (пенсия на вдовец или вдовица). Съответното правило се прилага към вдовицата или вдовец на титуляра на пенсия.

Престациите не могат да се изплащат

- а) когато вдовицата или вдовецът е по-млад с повече от 15 години от бившия работник или служител и

[...]“

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 8 От акта за препращане е видно, че г-жа Bartsch, родена през 1965 г., се е омъжила през 1986 г. за г-н Bartsch, роден през 1944 г. и починал на 5 май 2004 г. На 23 февруари 1988 г. г-н Bartsch е сключил трудов договор с дружеството Bosch-Siemens Hausgeräte GmbH (наричано по-нататък „BSH“), в което е постъпил на 1 март 1988 г. и за което е работил като продавач до смъртта си.
- 9 BSH Altersfürsorge, което е било създадено от BSH, се задължава да поеме по отношение на г-жа Bartsch евентуалните задължения, които това дружество е било договорило относно пенсия от предприятие в полза на покойния г-н Bartsch.
- 10 От акта за препращане освен това е видно, че трудовото правоотношение между г-н Bartsch и BSH се е уреждало от Насоките, и по-специално от член 6 от тях. Ситуацията в главното производство попада в приложното поле на член 6, параграф 4, втора алинея, буква а) от Насоките, доколкото г-жа Bartsch е по-млада с повече от 15 години от своя покоен съпруг.
- 11 След смъртта на съпруга си г-жа Bartsch се обръща към BSH Altersfürsorge с искане за изплащането на наследствена пенсия на основание на Насоките.
- 12 Тъй като BSH Altersfürsorge отхвърля искането на г-жа Bartsch, тя сезира Arbeitsgericht, за да се установи, че споменатият осигурителен фонд е бил длъжен да ѝ изплаща пенсия в приложение на Насоките. След като Arbeitsgericht не уважава нейното искане, тя сезира Landesarbeitsgericht, който потвърждава първоинстанционното решение.

13

Г-жа Bartsch подава ревизионна жалба срещу решението на Landesarbeitsgericht пред Bundesarbeitsgericht, който решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) а) Съдържа ли първичното право на Европейските общности забрана на всяка дискриминация, основана на възраст, чието прилагане юрисдикциите на държавите-членки следва да гарантират, дори когато евентуално дискриминационното поведение не разкрива никаква връзка с общностното право?

б) В случай на отрицателен отговор на буква а) от първия въпрос:

Създава ли се такава връзка с общностното право от член 13 ЕО или, още преди изтичането на срока за транспониране, от Директива 2000/78 [...]?

2) Прилага ли се забраната на общностното право на всяка дискриминация, основана на възраст, която би могла да произтича от отговора на първия въпрос, и в отношенията между частните работодатели, от една страна, и техните активни или пенсионирани работници или служители или преживелите ги лица, от друга страна?

3) В случай на утвърдителен отговор на втория въпрос:

а) Прилага ли се такава забрана на всяка дискриминация, основана на възраст, и към пенсионна схема на предприятие, съгласно която

наследствена пенсия не се отпуска на преживелия съпруг, когато той е по-млад с повече от 15 години от покойния работник или служител?

б) В случай на утвърдителен отговор на буква а) от третия въпрос:

Може ли довод за обосноваване на такава схема да бъде обстоятелството, че работодателят има интерес да ограничава рисковете, присъщи на пенсията от предприятие?

в) В случай на отрицателен отговор на буква б) от третия въпрос:

Има ли забраната на всяка дискриминация, основана на възраст, евентуално приложима към правилата, регулиращи пенсиите от предприятия, неограничени ретроактивни последици или нейното прилагане е ограничено за миналото и в такъв случай — по какъв начин?“

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- ¹⁴ С двете части на първия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, препращащата юрисдикция иска да установи дали общностното право съдържа забрана на всяка дискриминация, основана на възраст, чието прилагане юрисдикциите на държавите-членки следва да гарантират, дори когато евентуално дискриминационното поведение не разкрива никаква връзка с общностното право. В случай на отрицателен отговор посочената юрисдикция би желала да узнае дали в обстоятелства като тези по главното производство такава връзка с общностното право се създава от член 13 ЕО или от Директива 2000/78 още преди изтичането на срока, предоставен за транспонирането ѝ на съответната държава-членка.

- 15 От практиката на Съда е видно, че ако вътрешната правна уредба попада в приложното поле на общностното право, когато е сезиран с преюдициално запитване, Съдът трябва да предостави на националната юрисдикция всички насоки, които са ѝ необходими, за да прецени съобразността на тази правна уредба с основните принципи на общностното право (в този смисъл вж. по-специално Решение от 22 ноември 2005 г. по дело Mangold, C-144/04, Recueil, стр. I-9981, точка 75).
- 16 Нито Директива 2000/78, нито член 13 ЕО обаче позволяват ситуация като разглежданата в главното производство да се свърже с приложното поле на общностното право.
- 17 От една страна, Насоките не представляват мярка за прилагане на Директива 2000/78, а от друга страна, смъртта на г-н Bartsch предхожда изтичането на срока за транспониране на тази директива по отношение на разглежданата държава-членка.
- 18 Член 13 ЕО, който позволява на Съвета на Европейския съюз в рамките на поверените от Договора за ЕО правомощия да предприема необходимите действия за борба с всяка дискриминация, основана на възраст, не би могъл сам по себе си да включи в приложното поле на общностното право за целите на забраната на всяка дискриминация, основана на възраст, ситуации, които — както в главното производство — не спадат към мерките, приети на основание на посочения член, и в частност Директива 2000/78 преди изтичането на срока, който тя предвижда за своето транспониране.
- 19 Противно на защитаваната от Комисията теза, дело Saldanha и MTS, по което е постановено Решение от 2 октомври 1997 г. (C-122/96, Recueil, стр. I-5325), не би могло да се използва в подкрепа на заключение, което противоречи на формулираното в предходната точка.

- 20 Посоченото решение се отнася до прилагането на член 6 от Договора за ЕО (понастоящем след изменението член 12 ЕО), който пряко предоставя правото за недопускане на дискриминация, основана на гражданство (вж. по-специално Решение от 20 октомври 1993 г. по дело *Phil Collins и др.*, C-92/92 и C-326/92, *Rescuil*, стр. I-5145, точка 34), в областта, в която се прилага Договорът.
- 21 В това отношение Съдът констатира в точка 22 от Решение по дело *Saldanha и MTS*, посочено по-горе, че спорът по главното производство се отнася до защитата на интересите, на която съдружник, гражданин на една държава-членка, се позовава срещу дружество, установено в друга държава-членка. В точка 23 от същото решение Съдът посочва, че член 54, параграф 3, буква ж) от Договора за ЕО [понастоящем след изменението член 44, параграф 2, буква ж) ЕО] предоставя правомощие на Съвета и Комисията с оглед прилагане на свободата на установяване да координират до необходимата степен гаранциите, които се изискват от държавите-членки от дружествата по смисъла на член 58, втора алинея от Договора за ЕО (понастоящем член 48, втора алинея ЕО), за да се защитят интересите на техните членове и на третите лица, с оглед тези гаранции да станат равностойни в цялата Общност.
- 22 В посочената точка 23 Съдът стига до заключението, че нормите, които в областта на дружественото право са насочени към защитата на интересите на съдружниците, представляват част от „областта, в която се прилага Договорът“ по смисъла на член 6, първа алинея от него и следователно се подчиняват на забраната на всяка дискриминация, основана на гражданството.
- 23 Следователно приложимостта на общностното право в дело *Saldanha и MTS*, завършило с посоченото по-горе решение, не е произтичала само от обстоятелството, че е ставало въпрос за дискриминация, основана на гражданството, а е зависела от констатацията, според която разглежданата национална правна уредба попада в приложното поле на Договора.

24 Този последен аспект освен това отличава настоящото главно производство от производството, по което е постановено Решение по дело Mangold, посочено по-горе. Всъщност в последното дело разглежданата национална правна уредба представлява мярка за прилагане на общностна директива, а именно Директива 1999/70/ЕО на Съвета от 28 юни 1999 година относно Рамково споразумение за срочната работа, сключено между Европейската конфедерация на профсъюзите (CES), Съюза на индустриалците в Европейската общност (UNICE) и Европейския център на предприятията с държавно участие (CEEP) (ОВ L 175, стр. 43; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 129), чрез която посочената правна уредба по този начин влиза в приложното поле на общностното право (вж. Решение по дело Mangold, посочено по-горе, точка 75). Напротив, разглежданите в главното производство Насоки не съответстват на мерки за транспониране на общностни разпоредби.

25 С оглед на предходните съображения на първия въпрос следва да се отговори, че общностното право не съдържа забрана на всяка дискриминация, основана на възраст, чието прилагане юрисдикциите на държавите-членки следва да гарантират, когато евентуално дискриминационното поведение не разкрива никаква връзка с общностното право. Такава връзка не се създава от член 13 ЕО, нито — при обстоятелства като тези по главното производство — от Директива 2000/78 още преди изтичането на срока, предоставен за транспонирането ѝ на съответната държава-членка.

По втория и третия въпрос

26 Предвид отговора на първия въпрос, не е необходимо да се отговаря на втория и третия въпрос.

По съдебните разноси

27 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Общностното право не съдържа забрана на всяка дискриминация, основана на възраст, чието прилагане юрисдикциите на държавите-членки следва да гарантират, когато евентуално дискриминационното поведение не разкрива никаква връзка с общностното право. Такава връзка не се създава от член 13 ЕО, нито — при обстоятелства като тези по главното производство — от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите още преди изтичането на срока, предоставен за транспонирането ѝ на съответната държава-членка.

Подписи